

Metsäpirtin historiassa kuvattu Larin Parasken mökki on tyypillinen kannakselainen savutupa. Todennäköisesti Metsäpirtin Ahtiaisten suvun kantaisä Lauri rakensi hyvin samanlaisen kodin itselleen ja perheelleen 1700-luvun alkupuoliskolla.

Savupirtistä ristipäädyn kautta rintamamiestaloon

Uudisasukkaan savupirtistä 1700-luvulta muotonsa perinyt hirsitupa, kaksikerroksinen ristipäätyinen talo ja viime sotien jälkeen rintamamiestalo.

Sellaisissa taloissa asui Metsäpirtin Ahtiaisten suku vuosisatojen varrella, kertoi Markku Lemmetti elokuussa Ylöjärvellä pidetyssä sukukokouksessa.

Lemmetti oli perehtynyt suomalaisten menneiden aikojen asumiseen ja esitteli ajatuksiaan sukukokousväelle.

Perimätiedon mukaan suvun

kantaisä Lauri Ahtiainen yhdessä vaimonsa Johanna Juhontytär Suden kanssa asettui asumaan ns. Nääsikukkulalle, jonka ympärille Viisjoen kylä myöhemmin muodostui. Paikan ensimmäiset asukkaat olivat Ahtiaisia ja Peltosia, ja samannimiset asukkaat olivat paikalla vielä viimeisinäkin.

–Lauri ja Johanna tuskin asuivat Johannan kotitalossa. Todennäköisesti se oli uudistalo, arveli Markku Lemmetti.

1700-luvun uudisasukkaan elämä aloitettiin rakentamalla savu-

pirtti, joka toimitti myös saunan virkaa. Kun talo vaurastui, sitä jatkettiin. Pirtti sai jatkoksen läpikuljettavan kuistin ja sen toiselle puolelle erikseen saunan.

–Sitä mukaa kuin elinkeino laajeni, kasvoi talokin: tuli aittaa ja riittä ja joka toiminnolle oma tilansa, selvitti Lemmetti.

Vastaavan savutuvan kuin mikä Laurilla todennäköisesti oli, voi yhä nähdä mm. Seurasaaren ulkoilmamuseossa Helsingissä.

1700-luvun puoliväliin mennessä samassa pirtissä asunut perhe kasvoi noin 20-henkiseksi. Yksityisyyttä nykyisessä mielessä ei ollut, mutta kaivattiinko sellaista? pohti esitelmän pitäjä.

Menneiden vuosisatojen talot säilyivät yleensä yhtenäisinä niin kauan kuin vanha isäntäpari eli. Heidän kuolemansa jälkeen aikuiset lapset saattoivat jakautua useampiin taloihin. Ahtiaisten osalta tämä alkoi 1760-luvulla, tuli toi-

Markku Lemmetti oli koonnut mielenkiintoisen esityksen siitä, millaisissa taloissa Metsäpirtin Ahtiaisten suku on todennäköisesti asunut ja elänyt aina 1700-luvulta nykypäiviin.

nen talo. Vuosisadan vaihteeseen mennessä oli syntynyt ehkä jo neljä isoa taloa ja isoa perhettä.

Lemmetin mukaan elämisen muoto savupirteissä jatkui monien osalta vielä 1800-luvun puolivälin jälkeenkin. Vielä 1880-luvulla Metsäpirtin asunnoista oli savupirtejä noin 30-40 prosenttia.

–Isompi muutos alkoi tapahtua, kun senaatti lunasti lahjoitusmaat ja ne, jotka olivat hallinneet tiettyä taloa, saivat etuoikeuden lunastaa sen itselleen, kertoi Lemmetti.

1870-luku oli muutenkin hyvää aikaa Metsäpirtissä. Pietarin läheisyys ja sinne käyty kauppa loi hyvät mahdollisuudet talojen kehittämiseen. Alettiin rakentaa uudenlaisia uloslämpiviä taloja.

Vallitseva talotyyppi oli tuvan ja kahden kamarin rakennus, jossa tupaa oli hiukan yli puolet talosta. Toinen pää oli jaettu kahteen kamariin, joihin molempiin ei kuljettu suoraan tuvasta, vaan perimmäiseen mentiin toisen kamarin kautta.

Taloissa oli sama perusratkaisu. Porstua oli erillinen, ja siellä oli sulana, ruokakomero. Sellainen tarvittiin joka perheessä. Lisäksi porstuassa saattoi olla tila, jossa päiväsaikaan säilytettiin sänkyvaatteita.

Hyytiän ristipäätyiseen taloon tuli miniä Ahtiaisten suvusta. Talo säilyi sodan yli, kuva myöhemmiltä vuosikymmeniltä.

–Niissä taloissa, joista olen kuulut, oli kaikissa aivan samanlainen pohjaratkaisu, kertoi Lemmetti.

Metsäpirttiläiseen kalustamiseen eivät kuuluneet kiinteät seinänvieruspenkit, kuten muualla Suomessa. Penkit olivat irrallisia.

Seuraava rakentamisen vaihe alkoi 1930-luvulla. Uusissa asuinrakennuksissa näkyivät uudet virtaukset: tehtiin ristipäätyisiä taloja. Kaksikerroksisessa talossa oli yläkerrassa kolme tai neljä ikkunapäätyä.

–Katsoi mistä hyvänsä suunnasta, se näytti samanlaiselta, kertoi Lemmetti.

Esitelmän lomassa käydyssä keskustelussa mm. Asko Ahtiainen muisteli isänsä kertoneen ristin muotoisesta talosta, jossa asui valtavasti ihmisiä – jopa kuutisen-

kymmentä henkeä asui samassa talossa, jota johtivat mies ja nainen eri perheistä. Joskus vapaussodan jälkeen talo jakautui.

Markku Lemmetti puolestaan muistaa isänsä kertoneen kotitalon jaosta samoihin aikoihin. Siinä asui 32 ihmistä.

–Perheet olivat valtavan suuria. Todennäköisesti pienentyminen alkoi juuri 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, arveli hän.

Uudet talot syntyivät aivan lähelle ensimmäistä. Lähisuku muodosti kuin pikkukylän toinen toistensa tuntumaan, näköetäisyydelle.

Markku Lemmetin tiedossa oli myös tapaus, jossa tuvan toiseen päähän rakennettiin kaksi kamaria lisää. Tupa jäi yhteiseksi, talon toisen pään kamareissa asui toinen veli perheineen, toisen pään kama-

reissa toinen. Muuten he jatkoivat yhteistaloudessa.

Erityinen piirre Metsäpirtin asu-
mishistoriassa on savupirttien hi-
das väistyminen.

–Lahjoitusmaa-aika oli varmaan rankkaa ja se näkyy savupirttien määrässäkin. Muualta Kannakselta ne alkoivat häipyä jo aikaisemmin, mutta Metsäpirtissä ja Raudussa niissä asuttiin pitempään, ja siihen täytyy olla jokin erityinen syy, pohti hän.

Vielä sotien jälkeisenä aikana

Ahtiaisia yhdisti yksi talomuoto, Lemmetti muistutti.

–Rintamamiestalo, se on vielä yksi vaihe yhteisten asumismuotojen ketjussa!

Markku Lemmetti jatkaa edelleen tietojen ja kuvien keräämistä metsäpirttiläisestä asumisesta. Puh. 02-4310956 ja 050-5119720.

Lähde heinäkuussa Metsäpirttiin

Ahtiaisten sukuseura järjestää yhteisen kotiseutumatkan Metsäpirttiin joka toinen vuosi. Ensi vuosi on jälleen se vuosi.

Ensi kesän matka on ajateltu so-
vittaa vuosittain heinäkuun alussa pidettävän Metsäpirtin pitäjäjuhlan yhteyteen. Silloin suvun lähtösi-
joilla on liikkeellä paljon muitakin metsäpirttiläisiä, ja matkajärjes-
telyissä voidaan tehdä yhteistyötä toisten yhdistysten ja sukuseuro-
jen kanssa.

Pitäjäjuhla pidetään lau-
antaina 1.7.2006 Metsäpirtissä. Suunnitelmien mukaan sukuseura osallistuu esivanhempien leposi-
joilla Metsäpirtin hautuumaalla pi-
dettävään muistohetkeen ja päivän muuhun ohjelmaan.

Sukumatkan muu ohjelma on vielä kehitteillä ja sen osalta voi esittää toivomuksia. Ideoina on

esitetty mm. opastettua Saaroisten kierrosta suvun kannalta tärkeille kivijaloille. Kunkin omille kulmakiville pitäisi myös löytyä aikaa.

Ajankohta on heinäkuun ensimmäinen viikonvaihe. Matkan tarkempi ohjelma, majoituspaikka ja hinta eivät ole vielä tiedossa. Majoitus löytynee Raudusta tai Valkjärveltä.

Jos matka kiinnostaa, ota yhteyttä ja ilmoittaudu alustavasti, niin voimme pitää sinut ajan tasalla tietojen tarkentuessa! Sitovat varaukset tehdään hinta- ym. tietojen selvittyä.

Ilmoittautumiset ja matkaa koskevat toivomukset Katariina Ahtiaiselle, Raija Herralalle tai Markku Lemmetille. (Hallituksen yhteystiedot sivulla 27)